

הרב רב אהרן זלזניק

מראשי ישיבת מאור התלמוד, רחובות

מח"ס בדי הארון

תשס"ה

בענין עירוב תבשילין לנטפלין לבעה"ב באכילתן

דברי הביאור הלכה

בסי' תקכ"ז סעי' כ' בביאור הלכה (ד"ה מי שלא עירב) כתב, עיין מ"ב דבני ביתו של אדם נטפלין לו כו', אולם לענין משרתו שלו העברית לא אדע דלסברת הרא"ש [ביצה] פ"ב סי' ו' תלוי דין אי צריך עירוב לעצמו אותו איש שמזכין ע"י, וכיון דקי"ל דעל ידי עבדו ושפחתו העברים יוכל לזכות לאחרים ממילא לכאורה צריכין עירוב לעצמן ואין נטפלין לו, אם לא שנתן הערוב ע"י אחר או שזכה להן ע"י אחר, ולדברי המחצית השקל באות י"א משמע, דכיון שהם אוכלים מאכליו ותבשיליו ממילא נגרר הערוב שהכין מבעוד יום גם עליהם ואפשר שגם הרא"ש מודה לסברא זו, וצ"ע. עכ"ל הבה"ל.

מקשה שברא"ש מבואר כדעת המחצית השקל

וצ"ע דהרא"ש כתב שם לענין אשתו שזוכה לאחרים אע"פ שאין לה יד דמציאתה לבעלה. מ"מ היכא דהיא עצמה צריכה עירוב כגון בעירובי חצירות כשיש לה בית באותה חצר מזכין על ידה דמיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לאחריני. ובעירוב תבשילין דלית ליה מיגו אין מזכין על ידה. ואח"כ כתב דע"י עבדו ושפחתו העברים אע"פ דסמוכין על שולחנו לא הוי ידם כידו ושפיר מזכין על ידיהם עיי"ש והם אינם צריכים להגיע למיגו שהרי יש להם יד לעצמן. וא"כ אי"צ להגיע בהם לדין מיגו ומהני זכייתם לאחרים אע"פ שיוצאין בעירוב תבשילין של האדון בלא שיזכה להם בעירוב. כן מבואר ברא"ש, וצ"ע היכן מבואר דברי הבה"ל ברא"ש ופשטות מבואר איפכא כנ"ל דמשרתת אע"פ שאינה צריכה עירוב, מ"מ מזכין על ידה כיון שיש לה יד לעצמה וכמבואר במחצית השקל שהביא הבה"ל שם.

ואפי' אם אין כונת הרא"ש לומר כן אבל הרי חזינן דהרא"ש כתב דלגבי אשתו בעינן מגו. ולגבי עבדו ושפחתו יכולים לזכות ערוב על ידם. וכיון שידעינן דאין ידם כידו הרי מובן דאין להוכיח דהם אינם טפלין לעירוב שלו.

ראיתי מובא דבמנחת יצחק החמיר עוד דאם בניו הנשואים יש להם חדר מיוחד ומדליקין נרות בחדרם המיוחד להם ראוי להם להקפיד לבקש מבעה"ב שיכוון ויזכה בעירוב גם בשבילם או יניחו בעצמם בלא ברכה עכ"ד. והסביר שם דכיון דבעה"ב הקצה להם החדר אין הם בגדר נטפלים וסמוכים על שולחנו לענין הדלקת הנר. עיי"ש.

הטפילות באכילה לבעה"ב מייחסת את העירוב לנטפלין

והדברים צ"ע דזה מבואר במחצית השקל דהא דנטפלין באכילתן עושה חלות עירוב תבשילין דבעה"ב שהוא ג"כ מתייחס להם והוי כאילו הניחו עירוב ואין לדון על כל מלאכה ומלאכה

אם בזה הם טפלין. והמשרתות שכתב הרא"ש ג"כ מסתבר שהיה להם חדר מיוחד ללינתם ולא היו מתערבות עם בני הבית והיו מדליקות שם גם נרות לעצמן בשעת הצורך וזה ברור.

דין בנים נשואים

וכן מה שכתב אח"ז דבנים נשואים שאוכלים אצל אביהם את כל סעודות החג אבל ישנים בביתם הפרטי ושם מדליקין נרות וכן אורחים המתאכסנים במלון ומדליקין בחדרם נרות שבת חייבים מדינא בעירוב תבשילין עכ"ד.

ולפי מה שנתבאר הכל תלוי בטפילות באכילתם דעיקר עירוב תבשילין נתקן על האכילה וכל שהם טפלים באכילתם אינם צריכים עירוב לעצמן שהם יוצאים בעירוב של המארח אותם. והוי כאילו עשו עירוב והותרו גם בהדלקת נרות. ומה שיש להם חדר נפרד לעצמם אינו משנה את דינם. ויבואר עוד להלן דזה מפורש במחצית השקל דיש להם עירוב לכל הענינים.

המתאכסנים בבית מלון

וראיתי סברא מחודשת דהמתאכסן בבית מלון כיון שהוא משלם על אכילתו אינו נטפל וצ"ע דהרי משרת גם כן משלם על אכילתו בזה שעובד בבית האדון. וזה פשוט דאין הטפילות מכיון שבעה"ב עושה עמו חסד, אלא מכיון שאינו מבשל את הסעודות לעצמו והוא טפל בסעודות לבעה"ב ומהני העירוב של בעה"ב לאורחים. ואין נפ"מ בזה אם מקבל אותם בתורת חסד. או משלם לבעה"ב שהתחייב לספק לו צרכי החג באכילתו.

והרי אם טלטול ברה"ר צריך עירוב הרי אם האורח האוכל אצל בעה"ב בחדר מטלטל את המחזור הפרטי שלו יתחייב בעירוב על זה, שבזה אינו כטפל לבעה"ב, והפשוט בזה דכל שהוא טפל באכילתו ה"ז כמי שיש לו עירוב תבשילין.

בן נשוי המבשל לתינוק שלו

וכן בנו הנשוי שמגיע עם תינוק שצריך לבשל אוכל בשביל התינוק לא יתחייב בעירוב בשביל זה, שהרי העירוב של בעה"ב נעשה גם בשבילו, וכן מבואר בלשון מחצית השקל שהביא הבה"ל הנ"ל וכן מפורש שם במחצית השקל ס"ק יא' דאע"פ שמבשילין לעצמם תבשיל אחד מ"מ מכיון שיש להם זכות לאכול גם את העירוב תבשילין יש לה דין כאילו עשו עירוב תבשילין והסביר דענין עירוב תבשילין דחשיב כאילו התחילו כבר לבשל לצורך שבת מעיו"ט וכיון שבעה"ב המבשל בשבילם עשה עירוב הרי התחיל כבר לבשל לצורך שבת ויו"ט גם בשבילם עכ"ד וא"כ פשוט דחשיב כאילו עשו עירוב. ומותרין גם בשאר צרכיהם הפרטיים.

בן שאוכל אצל אביו בשבת ולא ביו"ט או אוכל אצל אביו ביו"ט ולא בשבת אם צריך עירוב ליו"ט

ויש לדון אם אוכל הבן הנשוי אצל אביו בשבת אבל ביו"ט ערב שבת אוכל בביתו, אם צריך עירוב, די"ל דכיון דנעשה טפל רק בשבת, וביו"ט לא נטפל, הוא צריך עירוב תבשילין להדלקת הנר, דנהי דלאכילתו בשבת אי"צ עירוב דכיון דהאוכל הוא של אביו ואמו מבשלת אין לו צורך בעירוב, אבל מ"מ אין לו עירוב וא"כ להדלקת הנר יצטרך עירוב דביו"ט עדיין אינו נטפל.

או י"ל דגדר העירוב הוא דהוי התחלת הבישול של צרכי שבת, וכיון שהוא נטפל בשבת הרי תבשילי השבת נעשו בשבילו, וא"כ יש לו עירוב.

וכן יש לדון איפכא היכא דאוכל אצל אביו ביו"ט ערב שבת, ובשבת עצמו אוכל בביתו אם חשיב טפל לעירוב של אביו וחשיב שיש לו עירוב. שהרי מאכלי שבת אינם עומדין לאכילתו. וכפי שהסביר במחצית השקל סי' תקכ"ז ס"ק י"א דהטפילות לעירוב הוא מפני שהנטפל יכול לאכול מהעירוב ולכן העירוב מועיל לו עיי"ש א"כ אלו שנטפלין ביו"ט ולא בשבת הרי אינם יכולים לאכול מהעירוב שאין אוכלין אותו עד שבת א"כ אין האוכלין ביו"ט, ולא בשבת, נטפלים לעירוב האב וצריכין לעשות עירוב.

ועדיין צ"ע באלו שאוכלין בשבת ואינם אוכלין ביו"ט במה נטפלו בעירוב כיון שעדיין אינם נסמכים על שולחן אביהם אלא שהבטיחו לעצמם מקום אצל אביהם לשבת אם זה מספיק להיות נטפלין, או דבעינן שיבוא לבית האב ביו"ט וכבר בערב יו"ט הם נטפלין לאכילת אביהם וצ"ע.

עירוב תבשילין בשביעי של פסח בקטניות

ויש לדון אם עושין עירוב תבשילין לשביעי של פסח מקטניות שמנהגינו שאין אוכלין קטניות בפסח. אבל בשבת שאחרי הפסח אוכלין קטניות אם יוכל לעשות העירוב תבשילין מקטניות וצ"ע בזה.

ושו"ר דהכנה"ג בשו"ת או"ח סי' ס"ב דימה זה למתענה ביו"ט דאסור לבשל בשבילו ביו"ט לצורך השבת אבל בחיד"א במחזיק ברכה סי' תש"ס אות ו' כתב לחלק דהמתענה אסור בבישול כל מאכל משא"כ מי שאסור בבישול מאכל מסוים לא נאסור עליו לבשל לאחרים המאכל שאכילתו אסורה עליו וכן מותר לו לבשל קטניות מכיון שיש במקום זה אנשים שאוכלים קטניות ביו"ט וכ"כ הגרשז"א במאור השבת וכ"כ בשו"ת מנחת יצחק ח"ז סי' ל"ג לענין מי שאינו אוכל שרויה והוסיף שם ביאורים.